herpy

SKILDPADDER

Tent Tortoise

Psammobates tentorius

Psammobates tentorius er en lille, kuplet landskildpadde fra Karoo og andre halvørkener i det sydvestlige Afrika. Skjoldet er 11-15 cm langt og har et mønster af gule eller orange stråler på mørk bund. Arten er svær at holde: den dør let i fugtig og kølig luft og overlever sjældent længe i fangenskab. Den er kun for specialister, der kan give den et solrigt, tørt og veldrænet anlæg.

Familie: Testudinidae Tidligere navn: *Testudo tentoria; Testudo boettgeri; Testudo oscarboettgeri; Psammobates depressa; Testudo trimeni; Testudo verroxii*

SPECIFIKATIONER

DYRET

Voksenstørrelse	**11-15 cm** total længde inkl. hale
Levetid	**40-50 år**
Aktiv	**Dag**
Levevis	**Jordboende**
Biotop	**Halvørken og klippeterræn**
Sværhedsgrad	**Ekspert**

PASNING

Min. terrarie	**120 × 60 × 40 cm** L × B × H til 1 voksent dyr
Temperatur, dag	**22-28 °C**
Hotspot	**32-35 °C**
Temperatur, nat	**12-18 °C**
Luftfugtighed	**30-50 %**
Vand	**Vandskål**
UVB	**Nødvendig** Ferguson-zone 3
Kost	**Planter**
Holdes	**Enkeltvis**

AVL

Formering	**Æglæggende**
Kuldstørrelse	**1-3 æg**
Kuld pr. år	**1**
Inkubation	**94-198 dage** ved 28-30 °C

BESKYTTELSE OG PAPIRER

CITES	**Appendiks II**
EU-bilag	**Bilag B**
IUCN	**Næsten truet (NT)**

Arten står på CITES liste II og i bilag B i EU's forordning om handel med vilde dyr (som alle landskildpadder, Testudinidae spp.). Køb og salg kræver derfor dokumentation for lovlig oprindelse, og indførsel fra lande uden for EU kræver CITES- og EU-papirer. Arten står ikke på de danske lister over dyr, som private ikke må holde (bekendtgørelse nr. 1261 af 17.11.2015 og nr. 686 af 31.5.2023).

Om arten

Psammobates tentorius har et kuplet, ovalt rygskjold (carapax) med brat faldende sider. Hver skjoldplade har en kegle- eller pyramideformet top, og det er dem, der har givet arten navnet. Pladerne har gule eller orange stråler på sort eller mørkebrun bund, og farve og tegning varierer meget, både mellem områder og inden for samme bestand. Bugskjoldet (plastron) er gult eller orange, ofte med mørk tegning. Skjoldlængden er op til omkring 15 cm. Alle mål i teksten er skjoldlængden. Nyklækkede unger er 25-30 mm lange.

Hunnerne er tydeligt større end hannerne: de største hunner er omkring 15 cm og de største hanner omkring 12 cm, og så store dyr er omkring 40 år gamle. Kønnene kan skelnes, når skjoldet er omkring 8-10 cm langt, og dyrene er 8-10 år gamle. Hannerne har et indadbuet bugskjold og en længere, tykkere hale.

Arten er meget varierende. Der skelnes mellem tre underarter, som gradvist går over i hinanden: nominatformen *P. t. tentorius* har skarpt hævede kegler og lever i det sydlige og østlige Karoo, *P. t. trimeni* er den mindste og stærkest farvede og lever langs vestkysten, og *P. t. verroxii* har et fladere skjold med svagt hævede kegler og lever i den tørre del af Karoo længere inde i landet. Underarterne er dårligt afgrænsede. Genetiske undersøgelser viser syv slægtslinjer, som muligvis er flere arter.

Udbredelse og levested

Psammobates tentorius findes i det sydvestlige Afrika: fra det sydlige Namibia gennem Northern Cape og Western Cape til Eastern Cape i Sydafrika. Nominatformen lever under 900 m højde i det sydlige og østlige Karoo mellem Matjiesfontein og Grahamstown, *P. t. trimeni* under 900 m i det yderste vestlige Kap fra Lambert's Bay og nord over Orange River ind i Namibia, og *P. t. verroxii* over 900 m fra Northern Cape mod nordvest ind i Great Namaqualand i det sydlige Namibia.

Arten lever i meget lave tætheder, og dyrene lever spredt; i det sydlige Karoo er der omkring 50 dyr pr. km².

Typelokaliteten er ukendt.

> **Oprindelig udbredelse:** Sydafrika og Namibia.

LEVESTED

Arten lever i halvørken med spredte buske og sukkulenter, i sandet ørken og på klippebakker, og kun i udkanten i tør savanne. Nedbøren er lav, og somrene er varme. I de køligere dele af udbredelsen kan dyrene gå i vinterhvile fra juni til september, mens de i de varmere dele kan trække sig tilbage i sommerens varme.

Dyrene søger skjul ved bunden af buske, hvor skyggen falder i striber, og her gør det kontrastrige skjold dem næsten usynlige. De æder om morgenen og sidst på eftermiddagen. Føden er græsser, halvgræsser og andre lave urter, og arten er særligt glad for blomster, lave Karoo-buske og sukkulenter som middagsblomster. Det tørre klima og den specialiserede føde er baggrunden for, at arten klarer sig dårligt i fugtige og kolde omgivelser.

Læs mere: Vinterhvile og årstider

Pasning

TERRARIET

Der findes næsten ingen viden om pasningen af *Psammobates tentorius*, og dyrene overlever sjældent længe uden for deres levested. Fugt er den hyppigste dødsårsag i fangenskab. Temperaturer, mål, rugning og opdræt er lånt fra *Chersina angulata*, som lever i samme region og holdes under samme forhold, og dens tal bygger delvis selv på middelhavsskildpadder som *Testudo hermanni*. Arten skal stå helt tørt og veldrænet, og den skal holdes alene, fordi den let får luftvejssygdomme, hvis den blandes med andre arter.

Indendørs er mindstemålet 8 gange skjoldlængden i længden og 4 gange i bredden, altså 120 × 60 cm til et dyr på 15 cm, og mindst 40 cm i højden. Bunden er tør, sandet jord, 10 cm dyb, så dyret kan grave sig halvt ned. Giv flade sten og tørre skjul i begge ender og en lav, stabil foderskål. Unge dyr trives bedst i hævede kasser, hvor fugten fra jorden ikke trænger op. Sæt en uigennemsigtig kant foran glasset.

Udendørs kan dyret kun gå i de varmeste sommermåneder, i en indhegning i fuld sol, der er meget veldrænet, med bar sandjord, lave buske, sten og et opvarmet skjul. Hold dyret tørt under regn og på kølige, fugtige dage; et lille drivhus eller en kolderamme med varmelampe giver varme, når vejret er koldt. Murene skal være mindst 30 cm høje og uigennemsigtige.

TEMPERATUR

Om dagen skal der være 22-28 °C i terrariet og under en lampe en solplads på 32-35 °C, målt på underlaget. Om natten er 12-18 °C passende. Arten er tilpasset et sydafrikansk halvørkenklima, og kulde og fugt er farligere end varme. Arten kan gå i vinterhvile i de køligere dele af udbredelsen, men det er ikke dokumenteret, om den bør vinterhviles i fangenskab, så den holdes aktiv med varme, lys og foder hele året. Brug en strålevarmeplade eller halogenlamper med termostat.

Læs mere: Varme og temperatur

LUFTFUGTIGHED OG VAND

Luftfugtigheden skal være lav, 30-50 %, og bunden skal være tør. Fugt er den hyppigste dødsårsag, så forstøvning bruges kun i meget små mængder, og der må ikke stå fugtig jord i terrariet. Hold et lavt, tungt vandfad fremme med rent vand og skift det dagligt. Unge dyr kan få et kort, lunkent bad, men skal tørres grundigt bagefter og straks tilbage til varmen.

Læs mere: Luftfugtighed, forstøvning og ventilation

LYS OG UVB

Arten er dagaktiv og soler sig meget. Sollys er det bedste, og dyret skal ud i solen, så ofte vejret tillader det. Indendørs skal der være UVB-lys med UV-indeks 2,0-3,0 på solpladsen (Ferguson-zone 3). Lyset følger årstiden med omkring 12 timer om dagen. Glas og plexiglas stopper UVB.

Læs mere: Lys og UVB

FODER

I naturen lever arten af græsser, halvgræsser og andre lave urter og sukkulenter, og den har en forkærlighed for blomster. Giv derfor vilde urter og græsser, sukkulenter og spiselige blomster som mælkebøtte og kløver, helst fra eget udendørs område uden sprøjtegift. Grøntsager og frugt er ikke en del af den naturlige føde og gives højst som et lille tillæg. Lad en sepiaskal ligge fremme, og drys lidt kalk og vitaminer over foderet. Arten har en snæver, specialiseret føde og æder i den kølige del af dagen, så fodertid placeres om morgenen og sidst på eftermiddagen. Unge dyr fodres dagligt og voksne hver anden dag.

Læs mere: Kalk, vitaminer og tilskud

ADFÆRD OG HÅNDTERING

Arten er sky og trækker sig ind under buske eller graver sig halvt ned. Den er meget modtagelig for luftvejssygdomme, hvis den blandes med andre skildpadder, så den holdes alene og må aldrig komme i kontakt med andre arter. Et nyt dyr skal i streng karantæne. Håndtér dyret så lidt som muligt.

Læs mere: Karantæne og hygiejne

Avl

KØNSMODENHED OG KØNSBESTEMMELSE

Hannerne har et indadbuet bugskjold og en længere, tykkere hale. Hunnerne er større og har et fladt bugskjold. Kønnene kan skelnes, når skjoldet er omkring 8-10 cm langt, og dyrene er omkring 8-10 år gamle. Alderen for kønsmodenhed er ikke dokumenteret. Levetiden i fangenskab er heller ikke dokumenteret; i naturen bliver dyrene omkring 40 år eller mere, og boksens 40-50 år er et skøn.

PARRING

Parringen er set i oktober og november. Hannerne laver bevægelser med hovedet, der formentlig hører til frieriet, og som er forskellige mellem underarterne. Giv hunnen mange skjul og mulighed for at komme væk fra hannen.

ÆGLÆGNING OG KULD

Hunnerne lægger æg i september-januar, og kuldet er på 1 æg hos *P. t. trimeni* og *P. t. verroxii* og på 2-3 æg hos *P. t. tentorius*. Der lægges kun ét kuld om året. Æggene er næsten ellipseformede, 27-34 × 21-24 mm, og har en skør skal. Reden graves i sandet jord. Giv hunnen en kasse med dyb, tør til let fugtig sandjord, hvor hun kan grave.

INKUBATION

Rugetiden er ikke dokumenteret for arten: æggene lægges i september-januar, og ungerne kommer frem i april-maj. Boksen viser rugetiden hos *Chersina angulata*, 94-198 dage, og samme rugetemperatur. Læg æggene i en rugemaskine med let fugtig vermiculit, og vend dem ikke.

Læs mere: Inkubation af æg

OPDRÆT AF UNGER

Ungerne er 25-30 mm lange ved klækningen og kommer frem i april-maj. Opdræt er ikke beskrevet for arten. Ungerne skal have et lavt, tørt terrarium i en hævet kasse med de samme temperaturer og UVB som de voksne, daglig fodring med finthakkede urter og blomster og et kort, lunkent bad, når de er udtørrede. Hold dem tørre, for fugt er farlig.

Sundhed og typiske fejl

Arten er meget modtagelig for skjoldsygdomme og især luftvejssygdomme, hvis den holdes koldt eller fugtigt. Fugt er den hyppigste dødsårsag i fangenskab, og arten overlever sjældent længe uden for sit levested.

- Luftvejsinfektion: løbende næse og hvæsende vejrtrækning ved kulde og fugt.
- Skjoldsygdom: opstår på fugtig bund; hold bunden tør og veldrænet.
- Smitte: bland aldrig arten med andre skildpadder.
- Parasitter: tjek afføringsprøver hos dyrlægen, især hos nyerhvervede dyr.

Kontakt en dyrlæge med krybdyrerfaring, hvis dyret ikke æder, taber sig eller har løs afføring.

Spørg altid dine kloge bekendte

Vejledningen er et godt sted at begynde, men den kan ikke erstatte erfaring. Dyr er forskellige, og meget af det vigtigste lærer man af dem, der har holdt arten i årevis. Tal med en avler, en erfaren holder eller en dyrlæge med forstand på krybdyr og padder, før du anskaffer dyret - og igen, hvis noget ser forkert ud.